

"Elbette, o haşyetten o yüksek mevkii terk edip mütevaziâne aşağı yerleri ihtiyar etmek ve o mühim menfaatlere sebep olmak beyhude olmayıp başıboş değil ve tesadüfî dahi olmadığı; belki bir Hakîm-i Kadîrin tasarrufât-ı hakîmânesiyle,.. " İzah?

"Elbette, o haşyetten o yüksek mevkii terk edip mütevaziâne aşağı yerleri ihtiyar etmek ve o mühim menfaatlere sebep olmak beyhude olmayıp başıboş değil ve tesadüfî dahi olmadığını; belki bir Hakîm-i Kadîrin tasarrufât-ı hakîmânesiyle, o intizamsızlık içinde zahir nazara görünmeyen bir intizam-ı hakîmâne bulunduğuna delil ise, o taşlara müteallik faydalar, menfaatler ve onlar üstünde yuvarlandıkları dağın cesedine giydirilen ve çiçek ve meyvelerin murassaâtıyla münakkaş ve müzeyyen olan gömleklerin kemâl-i intizamı ve hüsn-ü san'atı, kat'î, şüphesiz şahadet eder."(1)

Taşların dağlardan kopup gelmesinin ve sonra insanlara bina yapımında malzemeye ya da verimli tarım arazilerine dönüşmesini, Üstad Hazretleri ayetin belagatlı ifadesini referans alarak güzelce tefsir ediyor.

Evet, dağın volkanik bir şekilde patlamasının elbette bilimsel bir sebebi var. Zira Allah bu kainatta sebepler ile iş görmeyi kendine adet edinmiş ve her şeyi bir sebep tahtında yaratıyor. Ama sebepler için sadece zahiri bahanesidir. Gerçek fail ve hakim Allah'ın isim ve sıfatlarıdır.

Bu yüzden dağın patlaması ve içindeki madenleri ve taşları püskürtmesi ve bunların insanlık için hayati bir önem taşımaması gibi hikmetli neticelerin hepsi Allah'ın celal ve cemal isimlerinin birer tecellisi, birer tezahürüdür ve öyle okumak gerekir.

Dağ ve taş gibi katı ve kalpsiz varlıklar bile, Allah'ın celali karşısında böyle haşyet ve itaat içinde olurlarsa, kalbe ve ruha sahip olan insanın nasıl bir haşyet ve itaat içinde olması gerektiğini zımnen ders veriyor bu ayet ve tefsiri.

(1) bk. [Sözler, Yirminci Söz](#).